כשוגג. שלא ידע שהן מעות מעשר שני יחזרו דמים למקומם כופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא שאילו ידע שהן מעות מעשר לא היה לוקחה דעריחא ליה מילתא להוליכה לירושלים וכמעות הוה ניחא ליה לאמטויינהו: **במקום.** בירושלים דכתיב (דברים יב) אל המקום אשר יבחר וגו': **כד"ת.**

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם. פי' נקונטו' דכופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא דאם היה יודע שמעות מעשר הן לא היה לוקחה דעריחא ליה מילתא להוליכה לירושלים וכמעות הוה ניחא ליה לאמטויינהו וא"ת מה קנס הוא למוכר כהך אדרבה ריוח הוא לו שיפטר לעלות לירושלים כי המעות של מעשר שני אינן בידו כיון דאמרינן יחזרו למקומם וי"ל דודאי קנס הוא לו מה שאנו אומרים יחזרו דמים למקומם דבלאו חזרת המקח יכולים לפוטרו מלהעלות המעות לירושלים שהייו מצריכים הלוקח לחלל קדושת מעות המעשר שביד המוכר מאחר שהמוכר לפניו והיה הלוקח מעלן לירושלים והייו דפריך ליקנסיה ללוקח שיאכל בנגדן בירושלים ויחלל עליהם קדושת מעות המעשר שביד המוכר:

במזיד תעלה **ותאכל** במקום.

וקשה כמאן אמינא הך בריתא אי כרבנן הא אמרי[ז] אין מתחללין אפי' דיעבד ואי כר' מאיר אפי' לכתחילה מחללין דהכי איתא בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ו) דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין על היין ועוף ועל הבהמה בעלת מום והא דנקט לעיל מתחללין במלתיה דר"מ דמשמע דיעבד משום רבותא דרבנן נקטה לאשמועינן דאפי' דיעבד אין מתחללין ואומר ר"י דאתיא כרבנן ולכך מתחלל הכא על בהמה דמיירי בתמימה דחזיא לשלמים ויביא אותה לירושלים ויאכלה בתורת שלמים[א] והתם מיירי בבעלת מום דלא חזיא לשלמים ולכך אין מתחלל בדיעבד גזירה שמא יגדל עדרים עדרים והכי נמי איתא בתוספתא דמעשר שני[ב] כהך בריתא דקתני במילתיה דרבי יהודה אם היתה בעלת מום או שהיו פירותיו טמאין בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומם ומהיכא דהגחל קמא (כ"ק דף ל:) דקאמר זכין בהמה וממטי לה התם שמא אתיא כר' מאיר דאמר מותר לחלל לכתחילה אי נמי כרבנן ואפילו לכתחילה ומשום תקנת מעות יוצאים להדיא בירושלים[ג]: **אבל** במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין. פי' נקונטרס שלקחה לאוכלה חוץ לירושלים בין שוגג לאו מתכוין קאי דאם כן לאו שוגג הוא והאי מתכוין דקתני אמזיד קאי וה"ק אבל לקחה לשם חולין דמזיד דידיה מכוין להוליא מעשר לחולין הוא בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם שוגג משום קנסא לא אמרו רבנן לבטולה ליכא משום דלא עכברא גנב אלא חורא גנב ופריך והאמר תנן ר' יהודה אומר במזיד קידש פירוש כיון דטעות ליכא משום קנסא לא אמרו רבנן לבטולו כי הכא דאמרינן יחזרו דמים למקומם אמר ר' אלעזר מתני' ליכא למיקנסיה כלל דאשה יודעת כו' ולא נתכוונה להוליאו לחולין אבל מוכר זה יודע שהמעות מתחללות על הבהמה וחולין הן בידו ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שהרי יודע הוא שהלוקח מתכוין לאוכלה בעירו כך פירש הקונטרס וקשה טובא דלא דאמרו כרשיני עסקינן שפי' שהלוקח מתכוין לאכלה חוץ לירושלים ועוד קשה מאי לפני עור לא תתן מכשול איכא הכא אם לא יקח ממנו יקח מאדם אחר ולא שייך לפני עור אלא דוקא דקאי בתרי עברי דנהרא כגון מושיט כוס יין לנזיר ואחר מן החי לבני נח כדאמרינן פ"ק דמסכת ע"ז (דף ו:) ועוד קשה דמשמע מתוך פירושו שהבהמה נתפסת בקדושה והמעות נתחללו וכי משום קנס נאמר יחזרו דמים למקומם והמוכר יאכל הבהמה חוץ לירושלים וליכא למימר שיחזור ויחלל לוקח קדושת הבהמה על מעותיו דהא אדרבי יהודה קיימא דסבר לקוח בכסף מעשר אינו נפדה[ד] דלא אנים למתפס פדיונו ועוד קשה מאי פריך והאמר תנן רבי יהודה אומר קידש הא לא דמיא כלל דהכא לוקח אמר בפירוש שלא יוליכנה לירושלים אבל הכא האשה אומרת שתוליכנו לירושלים לכך פר"י אבל במתכוין להוליא מעות מעשר שני לחולין כלומר שהתנה עם המוכר שלא תחול קדושת המעות על הבהמה אלא המעות יהו [ה]בקדושה ועל המוכר להעלותן לירושלים והייו מתכוין להוליא מעות מעשר שני לחולין שהקדושה לא תחול על בהמתו יחזרו דמים למקומם דחיישינן שמא יאכלם המוכר חוץ לירושלים שהוא סבור המוכר דפקע מייהו קדושת מעשר שני ואע"ג שפירש לו הלוקח קסבר שאין לוקח להפקיע קדושת המעות כיון שמכר לו דבר הראוי להתחלל והשתא פריך שפיר והא תנן במזיד קידש ומעות לא נתחללו ושבקינן להו ביד האשה וסמכינן עלה שתעלם לירושלים הכא נמי למה המכר בטל יעלם המוכר לירושלים ויאכלם בקדושת מעשר ומשני אשה יודעת כו' אבל הכא המוכר אינו יודע לפי שמוכר לו דבר הראוי להתחלל עליו וקסבר שלא הועיל תנאי של לוקח ויצאו לחולין ואם נאמר לו שיוליכם לא יאמין לו:

מתקיף לה ר' ירמיה **והלא בהמה טמאה.** שאינה ראויה להתחלל עליה מעות ואפילו הכי קאמר יאכל בנגדן ולא אמרינן אדם יודע ואם כן גבי אשה נמי הוה ליה למימר דבעל יאכל בנגדן בירושלים ופירש בקונטרס דיאכל בנגדן רוצה לומר [ו] והלוקח יקח מעות משלו ויאמר כ"מ שהמעות ביד המוכר יהו מחוללים על מעות אלו ויעלם ויאכלם בירושלים והקשה רבי יצחק בן אכרסה הא מוקמא לה בסמוך בשברה המוכר וא"כ היאך הוא יכול לאכלם והרי אין אדם מחלל דבר שאין ברשותו דכתיב בפרק מרובה (כ"ק דף סט.) בשמעתא דלגוענין דפריך לר' יוחנן דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שיהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו חה לפי שאינו ברשותו ופריך מהאי דלגוענין שהיו אומרים כל הגלקט מזה יהו מחוללין על מעות הללו [ז] אלמא דמשום חלול להקדש[ח] ומשני כל המתלקט ופירש ריב"א דאין זה אלא קנסא דקנסוהו לוקח אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר והר"ר מאיר מפרש שאין הכא שהלוקח יכול לחלל המעשר ביד המוכר משום דזכות הוא לו למוכר וחכין לו לאדם אלא בפניו דהא זכייה מעשה שליחות והוי כמו שליח והכי נמי אמרינן בנדרים (דף לו:) דבני התם התורם משלו על חבירו צריך דעת בעלים או לא מי אמרינן זכות הוא לו וחכין לאדם שלא בפניו או דילמא ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה [ט]ועד כאן לא מיבעיא ליה התם אלא משום [י]דאמר ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה אבל היכא דלא שייך כי אם זכות כי הכא שבדינן זכותיה אבל בההיא לגוענין ליכא למימר הכי שהרי הגזלנים עצמם אינם יכולים לתקן כלום מה שבידם שהרי אינו שלהם והוי גזל ולא נתייאשו וכיון דאינהו לא מצי עבדי [יא]והשתא ניחא שבשהמעות ביד המוכר יצא לחולין אם יאכל הלוקח כנגדו אע"פ שאין בידו דכיון שהוא זכות למוכר יעשה לוקח שלוחו ויחללנו[יב]:

כשברה

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם. פי' נקונטו' דכופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא דאם היה יודע שמעות מעשר הן לא היה לוקחה דעריחא ליה מילתא להוליכה לירושלים וכמעות הוה ניחא ליה לאמטויינהו וא"ת מה קנס הוא למוכר כהך אדרבה ריוח הוא לו שיפטר לעלות לירושלים כי המעות של מעשר שני אינן בידו כיון דאמרינן יחזרו למקומם וי"ל דודאי קנס הוא לו מה שאנו אומרים יחזרו דמים למקומם דבלאו חזרת המקח יכולים לפוטרו מלהעלות המעות לירושלים שהייו מצריכים הלוקח לחלל קדושת מעות המעשר שביד המוכר מאחר שהמוכר לפניו והיה הלוקח מעלן לירושלים והייו דפריך ליקנסיה ללוקח שיאכל בנגדן בירושלים ויחלל עליהם קדושת מעות המעשר שביד המוכר:

במזיד תעלה **ותאכל** במקום.

וקשה כמאן אמינא הך בריתא אי כרבנן הא אמרי[ז] אין מתחללין אפי' דיעבד ואי כר' מאיר אפי' לכתחילה מחללין דהכי איתא בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ו) דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין על היין ועוף ועל הבהמה בעלת מום והא דנקט לעיל מתחללין במלתיה דר"מ דמשמע דיעבד משום רבותא דרבנן נקטה לאשמועינן דאפי' דיעבד אין מתחללין ואומר ר"י דאתיא כרבנן ולכך מתחלל הכא על בהמה דמיירי בתמימה דחזיא לשלמים ויביא אותה לירושלים ויאכלה בתורת שלמים[א] והתם מיירי בבעלת מום דלא חזיא לשלמים ולכך אין מתחלל בדיעבד גזירה שמא יגדל עדרים עדרים והכי נמי איתא בתוספתא דמעשר שני[ב] כהך בריתא דקתני במילתיה דרבי יהודה אם היתה בעלת מום או שהיו פירותיו טמאין בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומם ומהיכא דהגחל קמא (כ"ק דף ל:) דקאמר זכין בהמה וממטי לה התם שמא אתיא כר' מאיר דאמר מותר לחלל לכתחילה אי נמי כרבנן ואפילו לכתחילה ומשום תקנת מעות יוצאים להדיא בירושלים[ג]: **אבל** במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין. פי' נקונטרס שלקחה לאוכלה חוץ לירושלים בין שוגג לאו מתכוין קאי דאם כן לאו שוגג הוא והאי מתכוין דקתני אמזיד קאי וה"ק אבל לקחה לשם חולין דמזיד דידיה מכוין להוליא מעשר לחולין הוא בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם שוגג משום קנסא לא אמרו רבנן לבטולה ליכא משום דלא עכברא גנב אלא חורא גנב ופריך והאמר תנן ר' יהודה אומר במזיד קידש פירוש כיון דטעות ליכא משום קנסא לא אמרו רבנן לבטולו כי הכא דאמרינן יחזרו דמים למקומם אמר ר' אלעזר מתני' ליכא למיקנסיה כלל דאשה יודעת כו' ולא נתכוונה להוליאו לחולין אבל מוכר זה יודע שהמעות מתחללות על הבהמה וחולין הן בידו ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שהרי יודע הוא שהלוקח מתכוין לאוכלה בעירו כך פירש הקונטרס וקשה טובא דלא דאמרו כרשיני עסקינן שפי' שהלוקח מתכוין לאכלה חוץ לירושלים ועוד קשה מאי לפני עור לא תתן מכשול איכא הכא אם לא יקח ממנו יקח מאדם אחר ולא שייך לפני עור אלא דוקא דקאי בתרי עברי דנהרא כגון מושיט כוס יין לנזיר ואחר מן החי לבני נח כדאמרינן פ"ק דמסכת ע"ז (דף ו:) ועוד קשה דמשמע מתוך פירושו שהבהמה נתפסת בקדושה והמעות נתחללו וכי משום קנס נאמר יחזרו דמים למקומם והמוכר יאכל הבהמה חוץ לירושלים וליכא למימר שיחזור ויחלל לוקח קדושת הבהמה על מעותיו דהא אדרבי יהודה קיימא דסבר לקוח בכסף מעשר אינו נפדה[ד] דלא אנים למתפס פדיונו ועוד קשה מאי פריך והאמר תנן רבי יהודה אומר קידש הא לא דמיא כלל דהכא לוקח אמר בפירוש שלא יוליכנה לירושלים אבל הכא האשה אומרת שתוליכנו לירושלים לכך פר"י אבל במתכוין להוליא מעות מעשר שני לחולין כלומר שהתנה עם המוכר שלא תחול קדושת המעות על הבהמה אלא המעות יהו [ה]בקדושה ועל המוכר להעלותן לירושלים והייו מתכוין להוליא מעות מעשר שני לחולין שהקדושה לא תחול על בהמתו יחזרו דמים למקומם דחיישינן שמא יאכלם המוכר חוץ לירושלים שהוא סבור המוכר דפקע מייהו קדושת מעשר שני ואע"ג שפירש לו הלוקח קסבר שאין לוקח להפקיע קדושת המעות כיון שמכר לו דבר הראוי להתחלל והשתא פריך שפיר והא תנן במזיד קידש ומעות לא נתחללו ושבקינן להו ביד האשה וסמכינן עלה שתעלם לירושלים הכא נמי למה המכר בטל יעלם המוכר לירושלים ויאכלם בקדושת מעשר ומשני אשה יודעת כו' אבל הכא המוכר אינו יודע לפי שמוכר לו דבר הראוי להתחלל עליו וקסבר שלא הועיל תנאי של לוקח ויצאו לחולין ואם נאמר לו שיוליכם לא יאמין לו:

מתקיף לה ר' ירמיה **והלא בהמה טמאה.** שאינה ראויה להתחלל עליה מעות ואפילו הכי קאמר יאכל בנגדן ולא אמרינן אדם יודע ואם כן גבי אשה נמי הוה ליה למימר דבעל יאכל בנגדן בירושלים ופירש בקונטרס דיאכל בנגדן רוצה לומר [ו] והלוקח יקח מעות משלו ויאמר כ"מ שהמעות ביד המוכר יהו מחוללים על מעות אלו ויעלם ויאכלם בירושלים והקשה רבי יצחק בן אכרסה הא מוקמא לה בסמוך בשברה המוכר וא"כ היאך הוא יכול לאכלם והרי אין אדם מחלל דבר שאין ברשותו דכתיב בפרק מרובה (כ"ק דף סט.) בשמעתא דלגוענין דפריך לר' יוחנן דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שיהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו חה לפי שאינו ברשותו ופריך מהאי דלגוענין שהיו אומרים כל הגלקט מזה יהו מחוללין על מעות הללו [ז] אלמא דמשום חלול להקדש[ח] ומשני כל המתלקט ופירש ריב"א דאין זה אלא קנסא דקנסוהו לוקח אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר והר"ר מאיר מפרש שאין הכא שהלוקח יכול לחלל המעשר ביד המוכר משום דזכות הוא לו למוכר וחכין לו לאדם אלא בפניו דהא זכייה מעשה שליחות והוי כמו שליח והכי נמי אמרינן בנדרים (דף לו:) דבני התם התורם משלו על חבירו צריך דעת בעלים או לא מי אמרינן זכות הוא לו וחכין לאדם שלא בפניו או דילמא ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה [ט]ועד כאן לא מיבעיא ליה התם אלא משום [י]דאמר ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה אבל היכא דלא שייך כי אם זכות כי הכא שבדינן זכותיה אבל בההיא לגוענין ליכא למימר הכי שהרי הגזלנים עצמם אינם יכולים לתקן כלום מה שבידם שהרי אינו שלהם והוי גזל ולא נתייאשו וכיון דאינהו לא מצי עבדי [יא]והשתא ניחא שבשהמעות ביד המוכר יצא לחולין אם יאכל הלוקח כנגדו אע"פ שאין בידו דכיון שהוא זכות למוכר יעשה לוקח שלוחו ויחללנו[יב]:

כשברה

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם במזיד תעלה ותאכל במקום אמר רבי יהודה במה דברים אמורים במתכוין ולקח תחילה לשם שלמים אבל במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם והאנן תנן [ו]רבי יהודה אומר במזיד קידש [ז]אמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין מעות מעשר שני מתחללין על ידה ועולה ואוכלתו בירושלים מתקיף לה ר' ירמיה והרי בהמה טמאה עבדים וקרקעות דאדם יודע שאין מעות מעשר שני מתחללין עליהן [ח]ותנן [ט]אין לוקחים בהמה טמאה עבדים וקרקעות במעות מעשר שני [י]אפי' בירושלים ואם לקח יאכל בנגדן[יא] אלא הכא באשה חבירה עסקינן דידעה אמר מר אם לקח יאכל בנגדן [יב] ואמאי יחזרו דמיו למקומם כי התם [יג]אמר שמואל

כשברה

עין משפט
נר מצוה

קסב א ב מיי' פ"ז מהל' מעשר שני הל' יח:

תוס' ר"י הזקן

יאכל בנגדן. הליקח יקח מעות משלו ויאכלם בירושלים ויאמר כל מקום שהמעות ביד המוכר הרי הם מחוללים על אלו. אשה יודעת. פי' קסבר הואיל ואשה שייכא נמי במעשר שני יודעת כל הדינין. ואותביה והרי בהמה טמאה דאדם יודע וכו'. כלומר כולהו שייכי במעשר ולדידך כל בני אדם יודעים כל הדינים. **ק** ושאני הכא באשה חברה. כלומר סחמא דאנשי ונשי אע"ג דשייכי בענינא לא בקיאי בכולהו דינין דההוא עלמא, ומתני' איירי באשה שלמדה מעשר שני כל דיניו. ומיהו **ז**לאו בדם טומאתה ושהרתה שהיא סופרת לעצמה ובעלה נשען עליה, כל אשה היא חברה לגבי הא מילתא, ואם טמאה את עצמה מדם שראתה שוב אינה יכולה לומר שאותו דם הוא ממכה שיש לה במקור כמו שבארנו פרק תינוקת. ומהכא חזינן בהדיא דבמאי דשייכי תדא דינא אית להו עם שאר אנשי דלא נמירי דהא דשאינה חברה דינה שוה עם סתם מוכר שמכר לו בהמה טמאה. והכי משמע הך שיטה, ומשום הכי איצטריך לאוקומי באשה חברה. [**כי התם**]. דה"נ אמרינן גבי לוקח בהמה **ח**) טמאה מזיד בריתא. **שברה.** המוכר שהדמים בידו.

מסורת הש"ס

א) לעיל נב: [בכורות ט:], **ב**) [בכורות שם], **ג**) מעשר שני פ"ז מ"ג, **ד**) [בדפו"ר ליתא אפי', והכס"ל מוחק בירושלים, וכן ליתא בתוספתא דמע"ש], **ה**) [בכתי"י טפס: בירושלים, וכ"כ בתוספות], **ו**) [דברים מג, ז], **ז**) [שם יד, כו], **ח**) [ע"ז נ:], **ט**) [גרלאה דיש לתוסיף: בתמכרין מדמעטין, בדפו"ר לחולין, הכ"ל מדמעטין, ע"ש], **י**) [טוסה מ:], **כ**) [פרק ג' הלכה ע"ז], **ל**) [וע"ע ריטבא תוס' סוטה מ: ד"ה בתמא יגדל], **מ**) [מע"ש פ"ג מ"י, ע"ש], **נ**) [בדפו"ר: בקדוש, ובגל"ל בקדושתן], **ס**) [בדפו"ר: ומל כתר, ול"ה בכס"ל], **ע**) [בדפו"ר: לחמ', ובגל"ל בלאמרין], **פ**) [עיין לעיל נב ע"ב], **צ**) [וע"ע תוס' ב"ק קח: ד"ה הוא דאמר ואמנ' סוטה לט. ד"ה משום], **ק**) [יתכן ש"ל ומצני דשלמי הכא], **ר**) [מיכא לאו ב"ב איתכן שהיא ע"ש, אי אב"ל ומיהו לאו [כללא הוא דהא] כדס], **ש**) [בכס"ל טיהורים, אמנם עי' הגהות הגר"א וא"כ].

הגהות הב"ח

(**א**) תוס' ד"ה מתקיף וכו' רוצה לומר דהחלוקה וכו': (**ב**) **באר"ד** על מעות אלו ומשני כל המתלקט אלמא דמשוה חלול להקדש ופי' ריב"א כנ"ל:

הגהות הגר"א

[**א**] נס' **ואמאי** יחזרו דבריו למקומם. נ"ב פי' הא בנהמה טמאה כיון שוגג כו' כמ"ש בתוס' ד"ה במזיד כשם התוספתא:

מוסף רש"י

במזיד. שנתכוון לחללו, קידש. אם קידש בו את האשה מקודשת (בכורות ט:), דמעשר ממון הדיוט הוא (לעיל נב:).

מוסף תוספות

א. וכמו שמפרש ר' יהודה שלקחן מתחילה לשם שלמים דאז לא גזרו בדיעבד שמא יגדל וכו'. תוס' הרא"ש. **ב.** אע"ג דצנועים פליגי התם קי"ל כר' יוחנן דלית ליה בצנועים. תוס' הרא"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com